

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysjuridiikka

Miia Skoutti

Perinnöstä luopuminen

Opinnäytetyö 2013

Tiivistelmä

Miia Skoutti

Perinnöstä luopuminen, 37 sivua.

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous, Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Opinnäytetyö 2013

Ohjaaja: Lehtori Arja Tyynelä

Tämän opinnäytetyön keskeisenä aiheena oli tutkia perinnöstä luopumiseen liittyviä edellytyksiä ja seurauksia. Tarkoituksena oli käsitellä perinnöstä luopumista erilaisista näkökulmista sekä mieltä joitakin siihen johtavia syitä. Opinnäytetyöhön sisältyy olennaisesti myös yleisesti perintöoikeudellisten asioiden selvittäminen. Opinnäytetyön alussa lukijalle selitetään lyhyesti sitä, mitä on lakimääräinen perimysjärjestys, ja miten perintöä voi Suomessa saada. Lisäksi huomiota kiinnitetään luonnollisen henkilön kuoleman jälkeisiin vaiheisiin eli kuolinpesään ja perunkirjoitukseen liittyviin asioihin.

Tutkimusmenetelmänä oli selvitys, joka toteutettiin keräämällä aineistoa kirjallisuudesta, lehtiartikkeleista sekä erilaisista sähköisistä lähteistä. Korkeimman oikeuden ja Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja käytettiin esimerkkeinä mahdollisista ongelma- ja riitatilanteista. Työ perustuu teoriaan, eikä sisällä erillistä empiiristä osiota. Aihe lienee ihmisille niin raskas ja henkilökohtainen, että esimerkiksi kyselyt tai haastattelut asian tiimoilta eivät ole kovinkaan hienovärisiä.

Työn tuloksena on tiivis kokonaiskuva perinnöstä luopumiseen liittyvistä seikoista ja toimenpiteistä. Lisänä on pintaraapaisu perimyksen liittyviin yleisiin asioihin. Yhtenä pääkohtana työssä on asetettu rinnakkain perinnöstä luopuminen perittävän eläessä ja perinnöstä luopuminen perittävän kuoleman jälkeen, sekä kuvailtu näissä ilmeneviä eroja ja tunnusmerkkejä.

Sen lisäksi on pohdittu perinnöstä luopumisen etuja, eritoten on kerrottu sen tuomista verotuksellisista eduista. Lopuksi sivutaan perillisestä johtuvia syitä, joiden takia hän saattaa jäädä kokonaan perinnöttä vastoin omaa tahtoaan.

Asiasanat: perinnöstä luopuminen, testamentti, perunkirjoitus, perintövero

Abstract

Miia Skoutti

The renunciation of inheritance

Saimaa University of Applied Sciences

Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialization of Corporate and Financial Law

Bachelor's Thesis 2013

Instructor: Lecturer Arja Tyynelä

The main subject of this bachelor's thesis was to examine the premises and consequences of the renunciation of one's inheritance. The purpose is to process the renunciation of inheritance in different views and to consider some of the reasons behind it. The thesis also essentially includes the general matters of inheritance law. In the beginning of the study it is explained what juridical inheritance is and how one can receive inheritance in Finland. In addition, there is a focus on the posthumous affairs of a deceased person – the administration of the estate and the estate inventory to name a few.

The objective of this bachelor's thesis was to create a study by using literature, articles and the Internet as sources. Case-law examples of the Supreme Court and the Supreme Administrative Court were used to enlighten the possible problems and disputes about matters under process. The study is based on theory, for the subject is so intimate that it is not considered discreet to make surveys or interviews about it.

The final result of the thesis is an overall image of factors and actions of the renunciation of inheritance. In addition, there is an overview about the general matters of inheritance. One of the main issues is to compare the renunciation of inheritance happening while the person leaving the inheritance is still living to the renunciation after person's death. Additionally, it has been pondered about the assets of the renunciation, in particular, the tax benefits. Lastly, the thesis names a few reasons why one can be denied of one's juridical inheritance.

Keywords: renunciation of inheritance, bequest, estate inventory, estate tax

SISÄLTÖ

1 Johdanto	5
2 Lakimääräinen perimysjärjestys ja perimyksen ydinasioita	6
2.1 Parenteeliperiaate	6
2.2 Lakiosa	7
2.3 Lesken asema	8
2.4 Ei perillisiä	9
3 Testamenttisaanto	10
3.1 Testamentin tekeminen	10
3.2 Erilaisia testamentteja	11
3.2.1 Yleistestamentti	11
3.2.2 Eryistestamentti eli legaatti	12
3.2.3 Keskinäinen testamentti	12
3.2.4 Hätätilestamentti	12
3.2.5 Käyttö- eli hallintaoikeustestamentti	13
3.3 Testamentin peruuttaminen ja muuttaminen	14
4 Henkilön kuoleman jälkeisiä vaiheita	15
4.1 Kuolinpesä, pesän osakkaat sekä osakkaiden velvollisuuksia	15
4.2 Pesänselvitys	16
4.3 Perunkirjoitus ja perukirja	17
5 Perinnöstä luopuminen	18
5.1 Perintöön ryhtyminen	18
5.2 Tehokas ja tehoton luopuminen	19
5.3 Perinnöstä luopuminen perittävän kuoltua	21
5.3.1 Aktiivinen ja passiivinen luopuminen	21
5.3.2 Vastikkeellinen ja vastikkeeton luopuminen	21
5.3.3 Luopumistahdonilmaisun antaminen	22
5.3.4 Luopuminen ja edunvalvonta	22
5.4 Perinnöstä luopuminen perittävän eläessä	23
5.4.1 Luopumisesta suoritettava korvaus	23
5.4.2 Osittainen ennakoluopuminen	24
5.4.3 Ennakoluopuminen ja sijaantuloperimys	24
6 Perinnöstä luopumisen syitä	25
6.1 Perillisen velkojien asema	25
6.2 Perintöverotukselliset järjestelyt	26
6.3 Perintö- ja lahjaverotus Ruotsissa	28
7 Perinnöttömäksi jääminen	28
7.1 Perinnöttömäksi tekeminen	28
7.2 Muut perinnöttömäksi jäämisen syyt	29
8 Yhteenveto ja pohdinta	30
Taulukot	33
Lähdeluettelo	34

1 Johdanto

Perintöasiat tulevat lähes jokaiselle ajankohtaisiksi jossakin vaiheessa elämää. Perimiseen liittyy monia asioita, jotka voivat olla hyvin raskaitakin ihmisille, joten on vain eduksi tietää niistä jo ennen niiden tulemistä ajankohtaisiksi, jotta perinnönjaon voi tilanteen tullen suorittaa mahdollisimman nopeasti, ongelmitta sekä lain silmin katsottuna tehokkaasti.

Tavoitteenani on valmistaa opinnäytetyöstäni selvitys, joka tiivistää yhteen joitakin perimykseen yleisesti liittyviä asioita, sekä vainajan asiainhoidon ja perinnönjaon yleisiä asioita. Erityistä huomiota kiinnitän perinnöstä luopumisen vaiheisiin, edellytyksiin ja seurauksiin; miten ja milloin luopuminen on tehtävä, jotta se on niin sanotusti tehokas. Luopumisasioita käsittelen eri osapuolten näkökulmasta: luopujan itsensä kannalta, hänen velkojensa kannalta ja sijaantulo-perillisten kannalta. Käsittelen myös sen, mitä verotuksellisia asioita luopumisessa on huomioitava. Selvitän työssäni myös niitä luopumisen eroja, joita ilmenee, kun luopuminen tehdään ennen perittävän kuolemaa verrattuna perittävän kuoleman jälkeen. Teoria-asioita valaisen Korkeimman oikeuden sekä Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksillä. Lähteinä käytän aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, monipuolisia Internet-lähteitä sekä lainsäädäntöä.

Sain innoituksen aiheeseen aikanaan perhe- ja perintöoikeuden kurssilla, mutta myös lähipiirissäni hautuvista ajatuksista perinnöstä luopumisesta. Opinnäytetyötä tehdessäni pyrin saamaan kokonaiskuvan siitä, mitä perinnöstä luopuminen merkitsee, mitä seurauksia sillä on, miten luopuminen hoidetaan niin, ettei siitä tule mitään jälkiseuraamuksia ja ennen kaikkea sen, mistä lähteistä tietoa voi etsiä tarpeen tullen.

2 Lakimääräinen perimysjärjestys ja perimyksen ydinasioita

Lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan periä voi sellainen henkilö, joka on perittävään sukulaisuus-, avioliitto-, tai ottolapsisuhteessa. Muut henkilöt voivat periä testamentin kautta. Myös ulkomaalainen henkilö voi saada perintöä Suomessa. Perijän on tietenkin oltava elossa perittävän kuolinhetkellä. Lakimääräinen perimysjärjestys määrää, kenelle omaisuus periytyy, jos perittävä ei ole tehnyt testamenttia.

Perintöoikeudessa noudatetaan parenteeliperiaatetta. Parenteeleja on kolme, joihin perittävän sukulaiset jakautuvat sukulaisuussuhteen mukaan.

2.1 Parenteeliperiaate

Ensimmäiseen parenteeeliin kuuluvat perittävän lapset ja heidän jälkeläisensä. Heitä kutsutaan rintaperillisiksi. Aarnion ja Kankaan (1999, 72) mukaan nimitys tulee siitä, että nämä perilliset ovat perittävän rinnan edessä olevia, eli etenevää polvea olevia jälkeläisiä. Rintaperillisillä on ensisijainen oikeus perittävän jäämistöön. Jokainen rintaperillinen saa yhtä suuren osan perinnöstä. Mikäli perittävän lähin rintaperillinen on kuollut, tai ei ole oikeutettu perintöön perinnöttömäksi tekemisen tai perinnöstä luopumisen takia, tulevat hänen jälkeläisensä perillisiksi hänen sijastaan. Tätä kutsutaan sijaantuloperiaatteeksi. Sijaantulo-oikeus on ensimmäisessä parenteelissa rajaton. Myös ottolapset ovat oikeutettuja perintöön. (Aarnio & Kangas 1994, 95–97.)

Toiseen parenteeeliin kuuluvat perittävän vanhemmat jälkeläisineen eli myös perittävän sisarukset. Heitä Aarnio ja Kangas (1999, 72) mainitsevat kutsuttavan selkä- ja sivuperillisiksi. Jos perittävä ei ollut kuollessaan naimisissa, eikä häneltä jää rintaperillisiä, perintö jaetaan perittävän vanhempien kesken puoliksi. Mikäli jompikumpi vanhemmista on kuollut, hänen lapsensa, eli perillisen sisarukset, perivät kuolleen vanhemman osuuden siten, että kullekin sisarukselle tulee vanhemman puolikkaasta yhtä suuri osa. Jos veljet ja sisaret ovat kuolleet, tulevat heidän jälkeläisensä sijaantuloperillisiksi. Toisessakin parenteelissa on rajaton sijaisperimysoikeus. Veli- ja sisaruspuolet ovat yhtäläillä oikeutettuja perintöön. (Aarnio & Kangas 1994, 103.)

Kolmanteen parenteeliin kuuluvat isovanhemmat ja heidän jälkeläisensä, mikä tarkoittaa siis myös perittävän tätejä, setiä ja enoja. Serkut, eli perittävän omien vanhempiensa sisarusten lapset, eivät enää peri, eli sijaisperimys oikeus on katkaistu tähän. (Aarnio & Kangas 1994, 103–104.)

Hyvä muistisääntö on, että lähin sukulainen saa **koko perinnön**. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perittävä on naimaton ja lapseton, hänen vanhempansa ovat kuolleet ja sisaruksia ei ole, perintö menee isovanhempien parenteeliin. Jos elossa on vain yksi isovanhempi, saa hän koko perinnön, eikä siitä jaeta mitään esimerkiksi tädeille, sedille ja enoille, vaikka he eläisivätkin.

2.2 Lakiosa

Lakiosa tarkoittaa yksinkertaistettuna sitä osaa perittävän jättämästä jäämistöstä, johon rintaperillisillä on aina oikeus. Jäämistö voidaan siis jakaa kahtia lakiosaan (tai lakiosiin) ja vapaaosaan. Puolet jäämistöstä tulee aina jaettavaksi rintaperillisten kesken, vaikka vainaja olisin tehnyt koko omaisuuttaan koskevan testamentin. Mikäli testamentilla yritetään sivuuttaa rintaperillisen lakiosaoikeus, hänellä on oikeus vaatia lakiosaa itselleen. Rintaperillisellä on kuusi kuukautta aikaa vaatia lakiosaa itselleen siitä päivästä, kun hän on saanut tietää testamentista. Vaatimisilmoitus tulee osoittaa suoraan ja todistettavasti testamentinsaajalle. Rintaperillinen voi joutua näyttämään toteen esittäneensä lakiosavaatimuksen, ja näyttövelvollisuus on suhteellisen ankara. Niinpä lakiosavaatimus kannattaa tehdä esimerkiksi perunkirjoitustilaisuudessa, jolloin paikalla on testamentin saajan lisäksi myös todistajia. (Aarnio & Kangas 1999, 563–564.)

Lakiosan voi ottaa rintaperilliseltä pois vain siinä tapauksessa, että hänet on tehty kokonaan perinnöttömäksi. Rintaperillisen voi tehdä perinnöttömäksi tietyn edellytyksin esimerkiksi tämän kunniattoman ja epäsiiveellisen elämän tai tahallisen ja syvästi loukkaavan rikoksen takia. Tällöin hänen lakiosansa perivät hänen lapsensa, tai jos lapsia ei ole, osuus siirtyy lisättäväksi vapaaosaan. (mt., 160.)

Esimerkki lakiosan vaatimatta jättämisen seurauksista:

KKO:1987:55: Puolisot olivat testamentissaan määränneet, että heistä viimeksi eloonjäänyt sai jakamattomana hallita kaikkea pesän omaisuutta kuolemaansa saakka ja että hänen kuoltuaan omaisuus oli jaettava testamentissa mainitulla tavalla. Kun ensiksi kuolleen testamentintekijän rintaperillinen, joka ei ollut toisen puolison rintaperillinen, ei ollut vaatinut lakiosaa perintökaaren 7 luvun 5 §:n 1 momentissa mainitussa ajassa ensiksi kuolleen testamentintekijän jälkeen, hän oli lopullisesti menettänyt oikeutensa lakiosaan.

2.3 Lesken asema

Jos perittävältä jää rintaperillisiä (tai yleistestamentin saajia), leski ei peri edesmennyttä puolisoaan. Lesken asemaa on suojattu lainsäädännöllä muutamoin keinoin. Leski on esimerkiksi tietyissä tapauksissa oikeutettu erilaisiin avustuksiin ja hyvityksiin puolisonsa kuolinpesästä. Leskellä on myös hallintaoikeus puolisonsa jäämistöön, eli leski saa pitää sitä jakamattomana hallussaan, ja hän on oikeutettu myös kyseisestä omaisuudesta saatavaan tuloon ja tuottoon, esimerkiksi korko- ja vuokratuloihin. Leski ei kuitenkaan saa myydä eikä muuten luovuttaa, eikä testamentata hallinnassaan olevaa omaisuutta edelleen ilman muiden pesän osakkaiden suostumusta. Hallintaoikeuden alaisesta omaisuudesta ei makseta perintöveroa, vaan tällaisissa tapauksissa leski maksaa tuloveroa. Lesken saaman hallintaetuoikeuden arvo vähennetään pesän varoista, ja jäljelle jäävästä osuudesta varsinaiset perilliset, eli rintaperilliset (tai testamentin saajat), maksavat perintöveron. (Aarnio & Kangas 1999, 65–68.)

Rintaperillisillä on oikeus vaatia lakiosaansa lesken oikeudesta huolimatta, eli he (ja myös yleistestamentin saajat) voivat vaatia pesän jakamista. Lesken hallintaan on kuitenkin jätettävä vähintään puolisoiden yhteisessä käytössä ollut asunto irtaimistoiheen, jollei hänen henkilökohtaiseen varallisuuteensa kuulu kodiksi sopivaa asuntoa. Tämä tarkoittaa sitä, että lesken nk. vähimmäissuoja on vahvempi kuin rintaperillisen oikeus lakiosaan. Aarnion ja Kankaan mukaan leski voi vedota vähimmäissuojaansa, vaikka kuolinpesän varat riittäisivätkin lakiosan maksamiseen. (Aarnio & Kangas 1999, 557.) On huomattava, että lesken oikeus on olemassa niissäkin tapauksissa, joissa puolisot ovat tehneet avioehtosopimuksen. (Asianajotoimisto Legistum 2012a.) Lakiosasta ja yleistestamentista lisää myöhemmin kappaleessa 3.

Velkojen oikeudet kuitenkin syrjäyttävät lesken oikeudet, eli jos kuolinpesä on velkainen, lesken vähimmäisoikeus ei estä realisoimasta asuntoa velkojen maksua varten. (Asianajotoimisto Legistum 2012b.)

Jos avioehtoa ei ole tehty, tehdään ensin omaisuuden ositus, jossa puolisoiden nettovarallisuus lasketaan yhteen, jolloin saadaan heidän yhteenlaskettu säästönsä. Tämä nettosäästö tasataan, eli jaetaan kummallekin tasan heidän henkilökohtaiseksi avio-osakseen. Kuolleen puolison avio-osa on hänen jäämistönsä, ja se on perimyksen kohteena. Eloon jäävä puoliso saa siis pitää oman avio-osansa itsellään. (Aarnio & Kangas 1994, 101–102.)

Testamentti.fi – sivuston mukaan omaisuus jaetaan tasan sellaisissa tapauksissa, jossa kuolleella puolisoilla on enemmän varallisuutta kuin eloon jääneellä. Kuolleen puolison varoista maksetaan tasinkoa leskelle, jotta omaisuudet tulevat yhtä suuriksi. Jos perittävällä sen sijaan on vähemmän omaisuutta, ei lesken tarvitse maksaa omista varoistaan tasinkoa kuolinpesään. (Asianajotoimisto Legistum Oy 2012c.)

Mikäli puoliset ovat tehneet avioehdon, jolla ovat määränneet, ettei toisella puolisoilla ole oikeutta toisen omaisuuteen, edellä mainittua ositusta ei tietenkään tehdä, vaan omaisuudet erotellaan, ja vain perittävän omaisuus on perimyksen kohteena.

Tapauksissa, joissa aviopuolisoista ensimmäiseksi kuolleelta ei jää rintaperillisiä, perii eloonjäänyt puoliso ensiksi kuolleen puolison. Ensiksi kuolleen puolison perilliset, eli ns. toissijaiset perilliset, saavat perintönsä vasta lesken kuoleman jälkeen. Lesken kuollessa perintö jaetaan edellä mainittujen toissijaisten perillisten sekä lesken omien perillisten kesken. (Aarnio & Kangas 1994, 102.)

2.4 Ei perillisiä

Mikäli perittävältä ei jää perintöön oikeutettua sukulaista eikä testamentinsaa-jaa, hänen jäämistönsä menee valtiolle. Perintönä tullut omaisuus voidaan kuitenkin luovuttaa osaksi tai kokonaan sille kunnalle, jossa vainaja viimeksi asui.

Jos jäämistöön kuuluu kiinteistö, se voidaan luovuttaa sille kunnalle, jossa kiinteistö sijaitsee. (PK 1965/40, 5 luku, 1§, 2§.)

Aarnion ja Kankaan mukaan valtion saama perintöomaisuus on mahdollista luovuttaa myös perittävän sukulaiselle tai muulle hänelle läheiselle henkilölle, jos sitä voidaan pitää olosuhteisiin nähden kohtuullisena. Käsite ”läheinen henkilö” voi pitää sisällään paitsi luonnollisen, myös oikeushenkilön. Edelleenluovutus voi tapahtua vain kirjallisesta hakemuksesta, joka jätetään valtiokonttorille. (Aarnio & Kangas 1994, 108)

3 Testamenttisaanto

Periä voi myös testamentin kautta. Perittävä voi testamentilla määrätä sen henkilön, luonnollisen tai oikeushenkilön, jolle haluaa jäämistönsä jättää.

Testamenttia kutsutaan usein vainajan viimeiseksi tahdoksi. Se on jälkisäädös, jolla vainaja voi määrätä omaisuudestaan kuoleman varalta. (Norri 1994, 76–77.)

3.1 Testamentin tekeminen

Testamentin voi tehdä kuka tahansa täysi-ikäinen ihminen, ja 15-vuotiaakin omalla työllään hankkimalla rahalla ostamastaan omaisuudesta eli sellaisesta omaisuudesta, jota hän voi itsenäisesti valita. Testamentilla on tiukat muotovaatimukset, esimerkiksi kahden todistajan yhtäaikaista läsnäoloa ja allekirjoitusta vaaditaan aina. (Laki24, 2012a.) Todistajien merkitseminen testamenttiin tehdään siten, että testamentin tekijän allekirjoituksen jälkeen on sana ”Todistavat” ja sen alla todistajien nimet sekä allekirjoitukset. (Norri 2009, 194.) Yleensä on tapana merkitä testamenttiin myös todistajien ammatti ja asuinpaikka (Laki24 2012b). Muotovaatimusten noudattamatta jättämisen takia voi pahimmassa tapauksessa käydä niin, että testamentti julistetaan pätemättömäksi.

KKO: 1982-II-152: Testamenttina allekirjoitettu asiakirja vaadittiin julistettavaksi mitättömäksi sillä perusteella, ettei siinä ollut todistajien nimikirjoituksia. Kanne hylättiin, kun sitä ei ollut nostettu PK 14 luvun 5 §:ssä säädettyssä määräajassa.

Testamenttia ei voi todistaa kuka tahansa. Esteellisiä todistajia ovat esimerkiksi alle 15-vuotiaat henkilöt. Sieluntoiminnaltaan häiriintyneet eivät myöskään ole

kelvollisia todistajia. Myös sukulaisuussuhde testamentin tekijään tai saajaan tekee todistajan esteelliseksi. Tämän vuoksi todistajaksi eivät kelpaa testamentin tekijän tai saajan puoliso, lapset, vanhemmat ja sisarukset tai heidän puolisonsa. Todistaa ei saa myöskään sellaista testamenttia, joka on tehty todistajan omaksi tai puolisonsa hyväksi, taikka jonkun edellä mainitun sukulaisen hyväksi. (Norri 2009, 194.)

Perillinen voi moittia testamenttia, mikäli ei hyväksy sitä. Moitteen johdosta testamentti voidaan jopa julistaa pätemättömäksi. Moitteen edellytyksiä on mm. testamentin määrämuodon noudattamattomuus tai testamentin tekijän mielen tai sieluntoiminnan häiriö. Pätemättömyyden edellytyksiä on myös se, että testamentin tekijä on pakotettu tai taivutettu ymmärtämättömyyttään tekemään testamentti, tai jos hän ei ole ollut kelpoinen määräämään jäämistöstään. Perillisen on nostettava moitekanne kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hän sai tiedon siitä. (PK 1965/40, 13 luku, 1§, 14 luku, 5§.)

3.2 Erilaisia testamentteja

Testamentteja on erilaisia. Perintöoikeudessa tunnetaan esimerkiksi yleistestamentti, erityistestamentti eli legaatti sekä kahden tai useamman henkilön välinen keskinäinen testamentti. On olemassa myös erityinen hätätilatestamentti sairauksien tai muiden vastaavien hätätilojen varalta. (Norri, 1994, 83; Aarnio & Kangas 1994, 218–220.)

Yleensä testamentilla annetaan testamentin saajalle omistusoikeus testamentin alaiseen omistukseen. Omistusoikeustestamentin saaja on perintöverovelvollinen perimästään omaisuudesta. Tälle on vaihtoehtona myös hallinta- eli käyttöoikeustestamentit, joiden alaisesta omaisuudesta ei tarvitse maksaa perintöveroa. (Norri 1994, 83.)

3.2.1 Yleistestamentti

Yleistestamentti on jälkisäädös, jolla sen tekijä voi määrätä koko omaisuudesta kokonaisuudessaan tai yleisluonteisesti yksilöimättä mitään tiettyä omaisuutta. On muistettava, että yleistestamentti ei voi loukata rintaperillisten lakiosaa. (La-

ki24, 2012e.) . Toisaalta lakiosaa on aina vaadittava, joten sitä loukkaavakin testamentti voi jäädä voimaan, jos rintaperilliset eivät vaadi lakiosaa suoritettaviksi (Norri, 1994, 292). Yleistestamentin saajalla on vainajan rintaperillisen kanssa yhtäläinen oikeus vaatia pesänjakoa (Laki24, 2012e).

3.2.2 Erityistestamentti eli legaatti

Erityistestamentilla voidaan määrätä tietyistä osasta omaisuutta, taikka ennalta määritellystä rahamäärästä jonkun hyväksi. Sillä voidaan siis määrätä esimerkiksi yksittäisistä, erityisistä esineistä tai esimerkiksi asunto-osakkeista, ja se täytetään jakamattomasta kuolinpesästä. Erityistestamentin saaja ei ole kuolinpesän osakas. (Laki24, 2012d.)

3.2.3 Keskinäinen testamentti

Keskinäinen testamentti on alun perin aviopuolisoiden käyttämä testamentti, jolla turvataan eloonjääneen puolison asemaa kuolemantapauksen sattuessa. Keskinäisen testamentin voivat kuitenkin tehdä ketkä tahansa henkilöt, esimerkiksi sisarukset, eli se ei ole ainoastaan avioparien oikeus, ja testamentin tekijöitä voi olla useampi kuin kaksi. Keskinäisellä testamentilla voidaan määrätä täysi tai osittainen omistusoikeus eloon jäävän osapuolen omaisuuteen. (Laki24, 2012c.)

3.2.4 Hätätilatestamentti

Lain silmissä on hyväksyttävää tehdä erityinen hätätilatestamentti sellaisissa olosuhteissa, joissa tavallisen testamentin teko ei onnistu. Se voidaan tehdä suullisesti, kun jokin pakottava syy estää jälkisäädöksen tekemistä kirjallisesti. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi pahaan onnettomuuteen joutuneella henkilöllä, joka on loukkaantunut, vammautunut tai halvaantunut tai muuten sairas. Este kirjallisen testamentin tekemiseen voi olla myös psyykkinen. Tällaisissa tapauksissa tekijä itse tuntee olevansa tilanteessa, jossa hänellä ei ole mahdollisuutta tehdä testamenttia kirjallisesti ja todistettuna. Ulkopuolisten ei tarvitse eikä tule arvioida tilannetta, mutta kyseessä on oltava ns. ahdinkotila. Aarnion ja

Kankaan mukaan tällainen tilanne voi olla esimerkiksi itsemurhatilanteissa. (Aarnio & Kangas 1994, 218–219.)

Jos lain edellyttämää hätätilaa ei vallitse suullisen testamentin tekohetkellä, kyseessä on testamentin muotovirhe. Tilanne voi kuitenkin korjautua niin, että testamenttia ei virheen takia moitita säädetyssä ajassa tai perillisten hyväksyessä testamentin sellaisenaan. (Aarnio & Kangas 1994, 219.)

Kahden todistajan läsnäolo on toinen muotovaatimus, jonka sivuuttaminen aiheuttaa suullisen testamentin pätemättömyyden. (Aarnio & Kangas 1994, 218.)

Hätätilatestamentin voi tehdä myös kirjallisesti, jolloin sitä kutsutaan holografiseksi testamentiksi. Holografinen testamentti syntyy siten, että testaattori kirjoittaa sen alusta loppuun itse ja allekirjoittaa sen. Todistajia ei tarvita, mikäli sairaus tai muu pakottava syy estää testamentin tekemisen normaalisti. (Aarnio & Kangas 1994, 219–220.)

Norri kirjoittaa teoksessaan *Johdatus siviilioikeuteen*, että Saksassa holografinen testamentti on toinen normaalitestamentti. Hänen mukaansa menettely on erinomainen siitä syystä, että jos vanhus taivutellaan tekemään testamentti vaikkapa jonkun tietyn sukulaisen hyväksi, hän voi taivuttelijan poistuttua kumota testamentin holografisella testamentilla. Holografisen testamentin ajatellaan turvavan testaattorin viimeisen tahdon toteutumista taivutteluyrityksistä huolimatta. (Norri 2009, 195–196.)

Hätätilatestamentti lakkaa olemasta voimassa kolmessa kuukaudessa, jos este tavallisen testamentin tekemiselle poistuu, ja testamentin tekijällä on ollut tilaisuus laatia testamentti perinteisellä tavalla. (Norri 2009, 195–196.)

3.2.5 Käyttö- eli hallintaoikeustestamentti

Käyttö- eli hallintaoikeudella testamentataan ainoastaan oikeus hallita omaisuutta, ei omistusoikeutta. Hallintaoikeuden saaja voi nauttia omaisuuden tuloista ja tuotosta. (Verohallinto 2010.) Yleensä käyttöoikeustestamentti on puolisoiden välinen keskinäinen testamentti, mutta käyttöoikeuden voi testamentata muillekin tahoille kuin puolisolleen.

Vainajan rintaperillisillä on kuitenkin ns. vahva oikeus lakiosaan, eli he voivat vaatia sitä testamentin saajalta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun saivat testamentin tiedoksi. Kuten aiemmin on mainittu, lakiosaoikeus ei koske puolisoiden yhteisenä käyttämää asuntoa tai irtaimistoa. (Asianajotoimisto Pertti Suonio 2012.)

3.3 Testamentin peruuttaminen ja muuttaminen

Testamentin peruuttaminen tai muuttaminen on mahdollista, eli se ei ole kerralla sitova, eivätkä esimerkiksi lupaukset olla muuttamatta tai peruuttamatta testamenttia ole sitovia. Muutoksia tehtäessä on noudatettava testamentin tekemiseen liittyviä muotomääräyksiä. (Lakitieto 2012.)

Testamentin voi peruuttaa joko ensisijaisesti tekemällä uuden testamentin, tai hävittämällä olemassa olevan asiakirjan. Viimeisimpänä peruutuskeinona Perintökaari katsoo sen, että testamentin tekijä on selvästi ilmaissut, ettei testamentti enää vastaa hänen viimeistä tahtoaan. (PK 1965/40, 10 luku, 5-6§.)

Uutta testamenttiasiakirjaa laadittaessa olisi hyvä sisällyttää siihen lause, joka ilmaisee uuden testamentin kumoavan kaikki aiemmat testamentit. Vanhoja testamentteja hävitettäessä on puolestaan muistettava hävittää kaikki kappaleet, jos testamentista on tehty useita kappaleita. Testamentti katsotaan peruutetuksi, jos sellaista ei muusta tiedosta huolimatta vainajan jälkeen löydy. (Lakitieto 2012.)

Norri ehdottaa teoksessaan myös muuta tapaa hävittämisen lisäksi: koko testamentin tai sen osan tai allekirjoitusten yli voidaan vetää risti ja merkitä tähän yhteyteen päivämäärä ja allekirjoitus. (Norri 2009, 197.)

Keskinäistä testamenttia yksipuolisesti muuttava tai peruuttava menettää testamenttiin perustuvan oikeutensa, jos toimii molemminpuolisen määräyksen olennaisten edellytysten vastaisesti. (PK 1965/40, 10 luku 7§.)

Testamentin peruutuksenkin voi peruuttaa. Paras tapa peruuttamisen peruuttamiseen on kirjoittaa vanha testamentti kokonaan uudestaan, samanlaisena kuin se oli aiemmin, vaihtamalla siihen uusi päiväys ja hankkimalla uudet todistajat.

Jos peruutuksella on kiire, on mahdollista tehdä peruutuksen peruutuksesta erillinen asiakirja. Asiakirjassa on oltava laatijan omakätinen allekirjoitus, ja kahden todistajan on se todistettava. (Norri 1994, 174–175.)

4 Henkilön kuoleman jälkeisiä vaihteita

Tämän kappaleen tarkoitus on selittää muutamia käsitteitä, ennen kuin käsitellään perinnöstä luopumista. Seuraavat asiat ovat sellaisia, joita jokaisen luonnollisen henkilön kuoleman jälkeen joudutaan ottamaan huomioon.

4.1 Kuolinpesä, pesän osakkaat sekä osakkaiden velvollisuuksia

Kuolinpesä syntyy perittävän kuoltua. Kuolinpesän osakkaita ovat vainajan perilliset ja yleisjälkisaädöksen saajat. Vainajan leski on osakas silloin, jos hän perii puolisonsa, on yleistestamentin saaja tai jos jommallakummalla puolisoilla oli avio-oikeus toisen omaisuuteen. Tällaisessa tapauksessa lesken osakkuus päättyy silloin, kun omaisuuden ositus on tehty. Omaisuuden ositus tarkoittaa perittävän omaisuuden yksilöimistä lesken omaisuudesta. Huomionarvoista on, ettei pelkkä hallintaoikeus tuo leskelle osakkuutta. (PK 1965/40, 18 luku, 1§; Finanssivalvonta 2012; Lakituki 2012.)

Osakkaat hallitsevat pesää yhdessä, ja yhteishallinto perustuu yksimielisyyteen. Osakkaat voivat kuitenkin valtuuttaa yhden tai useamman kuolinpesän osakkaan toimimaan kuolinpesän edustajana. Yhteishallintoon liittyy myös osakkaiden velkavastuu. Ylivelkaisen kuolinpesän osakkaat ovat henkilökohtaisessa velkavastuussa perittävän ja kuolinpesän veloista, elleivät he luovuta pesää pesänselvittäjän hallintoon kuukauden kuluttua kuolemantapauksesta. (Opuslex 2012.)

Osakkaiden tulee toimittaa perunkirjoitus, jossa luetteloidaan vainajan varat ja velat perinnönjakoa ja verotusta varten. Tästä on lisää kappaleessa 4.3. Myös vainajan ja pesän laskujen maksaminen on osakkaiden huolehdittavana. Laskut voidaan yleensä maksaa kuolinpesän tileiltä. (Lakiopas 2012.) Myös mahdolliset muut velat ja erityisjälkisaädökset tulee suorittaa pesästä ennen perinnönjakoa. (Lakituki 2012.)

4.2 Pesänselvitys

Luonnollisen henkilön kuoleman jälkeen on suoritettava pesänselvitys ja perunkirjoitus, jotta voidaan hoitaa perinnönjako. (Norri 1994, 224.)

Pesänselvityksen toimenpiteet eivät ole kaikissa kuolinpesissä identtiset. Vaaditut toimenpiteet ovat sidoksissa siihen, millaista omaisuutta pesään kuuluu, ja millaisia osakkaita pesässä on. Lyhykäisyydessään pesänselvitykseen kuuluu seuraavia toimenpiteitä:

1. Pesän haltuunotto. Laissa on säädetty kuolinpesän haltuunottovelvollisuus. Se tarkoittaa sitä, että jonkun on otettava pesä haltuun omaisuuden hoidon turvaamiseksi siksi aikaa, kunnes pesänselvitys voidaan aloittaa. Ensisijaisesti haltuunotosta on velvollisena perittävän leski, tai jos leskeä ei ole, tai hän ei ole kykeneväinen tehtävää hoitamaan, niin yleistestamentin saaja. Seuraava vaihtoehto on perittävän luona asunut lapsi, tai jos heitä ei ole, niin muut pesän osakkaat. Mikäli ketään edellä mainituista ei ole, haltuunottovelvollisuus kuuluu sille, jolle se ”olosuhteisiin katsoen lähinnä kuuluu”, tai viime kädessä poliisi.
2. Hautajaisten järjestäminen. Perittävän hautajaiskulujen tositteet kannattaa tallettaa, sillä niitä tarvitaan perunkirjoituksessa ja perintöverotuksessa.
3. Perunkirjoitus. Perunkirjoituksesta lisää myöhemmässä kappaleessa.
4. Kuolinpesän veroilmoitus. Perittävän kuolinpesää verotetaan kuolinvuodelta vainajan ja hänen kuolinpesänsä tulojen määrän perusteella.
5. Pesän maksuista ja vainajan veloista huolehtiminen. Kuolinpesän varoista maksetaan hautaus- ja perunkirjoituskustannukset, sekä pesän hallinnosta ja selvityksestä koituneet kustannukset. Mikäli perittävällä oli velkoja, myös ne on hoidettava.
6. Testamentin voimaansaattaminen, mikäli perittävä jätti testamentin.
(Norri 1994, 224–226.)

Pesän hallinta on pesän osakasten vastuulla. Osakasten tulee yhteisesti ja yksimielisesti hallita pesän omaisuutta, ja toteuttaa vaadittuja toimenpiteitä. Tätä kutsutaan yhteishallinnoksi (Norri 1994, 229). Yhteishallinnossa olevan pesän

osakkaat voivat joutua henkilökohtaisesti vastuuseen vainajan veloista, mikäli he laiminlyövät velvollisuuksiaan, esimerkiksi perunkirjoituksen toimittamisen määräajassa. (Laki24, 2012f.)

Mikäli yksimielisyyteen ei päästä, voidaan pesälle hakea käräjäoikeuden nimeämää pesänselvittäjää. Pesänselvittäjän suorittamaa pesänselvitystä kutsutaan virallisselvitykseksi. Kun pesänselvittäjä on määrätty kuolinpesälle kuukauden kuluessa kuolintapauksesta, eivät pesän osakkaat ole vastuussa vainajan veloista missään tilanteessa. (Laki24, 2012f.)

Mikäli kuolinpesässä on vain yksi osakas, hänen on hoidettava edellä mainitut velvollisuudet, ja nimettävä perunkirjoitusta varten kaksi uskottua miestä. Perukirja korvaa perinnönjakokirjan yksinperimystilanteessa. (Aarnio & Kangas 1999, 164–165.)

4.3 Perunkirjoitus ja perukirja

Kuolinpesän jäsenten on järjestettävä perunkirjoitustilaisuus kolmen kuukauden kuluttua vainajan kuolemasta. Perunkirjoitustilaisuudessa laaditaan perukirja, eli selvitys vainajan varoista ja veloista. Perukirja toimitetaan verohallinnolle kuukauden kuluttua perunkirjoituksesta. (Verohallinto 2011a.)

Mikäli osakkaat eivät kykene järjestämään perunkirjoitustilaisuutta mainitussa määräajassa, he voivat hakea lykkäystä vainajan kotipaikan verovirastolta (Oikeuslaitos, 2012). Perilliset voivat joutua henkilökohtaiseen vastuuseen vainajan veloista, tai heille voidaan määrätä korotettu perintövero, mikäli eivät noudatta määräaikoja (Norri 1994, 237; Oikeuslaitos 2012).

Perunkirjoitustilaisuuden järjestämisen vastuussa on se kuolinpesän osakas, jonka hoidettavana kuolinpesän omaisuus on, yleisimmissä tapauksissa vainajan puoliso tai lapset. Järjestäjä voi olla myös pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija. Perunkirjoitustilaisuuden järjestäjän on määrättävä perunkirjoitukselle aika ja paikka, kutsuttava osakkaat koolle, ja valittava kaksi uskottua miestä toimittamaan perunkirjoitus. (PK 1965/40, 20 luku, 2§.)

KKO:1944-II-114: Uusi lainmukainen perunkirjoitus määrättiin toimitettavaksi, kun leski ei ollut antanut perunkirjoituksen ajasta ja paikasta perilliselle todisteellista tietoa, vaikka se olisi voinut hankaluudetta tapahtua.

Perukirja on paitsi inventaari vainajan omaisuudesta ja veloista, myös kuolinpesän veroilmoitus, jonka perusteella kuolinpesää verotetaan (Norri 1994, 237). Jos perunkirjoitukseen osallistuva henkilö salaa tai tahallansa vilpillisesti ilmoittaa jotakin väärää tietoa, hänet voidaan tuomita sakkorangaistukseen tai jopa vankeuteen (PK 1965/40, 20 luku, 11§). Asiaa voidaan jopa käsitellä tuomioistuimessa veropetoksena:

KKO:1981-II-16: Osa pesän varallisuudesta oli jätetty merkitsemättä perukirjaan ja perintövero sittemmin sanotun pesänosakkaiden tietien virheellisen perukirjan perusteella määrätty liian alhaiseksi. Pesänosakkaiden menettelyyn oli sovellettava veropetosta koskevaa rikoslain 38 luvun 11 §:ää eikä perintökaaren 20 luvun 11 §:ää.

Mikäli perunkirjoituksen jälkeen ilmaantuu uusia varoja tai velkoja, perikunta voi laatia täydennys- tai oikaisuperukirjan kuukauden kuluessa tapahtuneesta. (Lakiopas 2012.)

5 Perinnöstä luopuminen

Kuka tahansa voi luopua saamastaan perinnöstä kenen tahansa jälkeen, eli kenenkään ei ole pakko periä ketään. Tässä luvussa käsitellään erilaisia perinnöstä luopumiseen liittyviä käsitteitä. Esimerkkinä mainittakoon perintöön ryhtyminen, tehokkaan luopumisen edellytykset, aktiivinen ja passiivinen luopuminen sekä vastikkeellinen ja vastikkeeton luopuminen. Huomion kohteena on myös se, miten luopuminen ennen perittävän kuolemaa eroaa siitä, kun luopuminen tehdään perittävän kuoleman jälkeen. Luvussa selvitetään myös, kenelle perintöosuus menee, kun perillinen luopuu perinnöstä, ja miten verotus liittyy perintöasioihin.

5.1 Perintöön ryhtyminen

Perintöön ryhtymisen toimenpiteet ovat huomion kohteena, kun arvioidaan luopumisen tehokkuutta tai tehostomuutta. Perintökaaren (PK 1965/40, 16 luku, 2§.) mukaan perintöön ryhtymiseksi katsotaan toimet, joilla perillinen on yksin

tai muiden perillisten kanssa ottanut kuolinpesän hoitoonsa, osallistunut perinnönjakoon ja perunkirjoitukseen tai on ryhtynyt muihin jäämistöä koskeviin toimiin. Pelkkä perunkirjoitukseen osallistuminen ei ole katsottava perintöön ryhtymiseksi. Aarnio ja Kangas (1999, 106) huomauttavat, että mikä tahansa reagointitapa on riittävä perintöön ryhtymisen osoitus, kunhan se osoittaa perillisen tahdon käyttää hyväkseen lakimääräisen tai testamenttiin perustuvan oikeutensa. Perinnön luovutus eteenpäin katsotaan tällaiseksi toimeksi.

On huomioitava, että esimerkiksi vainajan leski ei useinkaan voi välttyä olemasta tekemisissä puolisonsa jäämistön kanssa, joten tarvittaessa perintöön ryhtymisen toimia voidaan arvioida eri tavalla. Kuolinpesän osakkaan kannalta perintöön ryhtymisessä on kysymys siitä, onko hän alkanut käyttää perinnönsaannon omistajalle kuuluvia oikeuksia. (Laki24, 2012g.)

Esimerkkinä Korkeimman hallinto-oikeuden päätös, jossa on katsottu, että perillinen on luopunut tehokkaasti, eli perintöön ryhtymättä, perinnöstä rintaperillistensä hyväksi:

KHO 1948-II-173: Kuolinpesän osakas, puuttumatta jäämistöön, oli lastensa hyväksi luopunut hänelle tulleesta perinnöstä. Katsottiin, että lapset olivat saaneet puheena olevan omaisuuden perintönä perinnönjättäjältä eikä lahjana isältään.

5.2 Tehokas ja tehoton luopuminen

Perinnöstä luopuminen on tehokas silloin, kun perillinen ei ole ryhtynyt perintöön edellisen kappaleen tunnusmerkkien mukaisesti. Luopumisen tehokkuutta katsotaan perintöveronäkökulmasta. Luopuminen on tehokas silloin, kun luopujaperillinen vetäytyy kuolinpesästä kokonaan, eikä ole enää osakasasemassa, eikä perintöverovelvollinen. Tehokas luopuminen edellyttää yleensä sitä, että luopuminen on vastikkeeton. (Aarnio & Kangas 1999, 451.) Lakiosaperillinen on kuitenkin oikeutettu saamaan lakiosastaan täysimääräisen korvauksen luopumistilanteessa, tästä lisää kappaleessa 5.4.1 Luopumisesta suoritettava korvaus.

Luopuminen on tehoton myös silloin, jos luopujaperillinen määrää, kenelle hänen perintöosuutensa on menevä, tai muutoin määrää perinnöstä. Tällöin tehoton luopuminen aiheuttaa luopujaperilliselle perintöverovelvollisuuden ja luovu-

tuksensaajalle lahjaverovelvollisuuden, sillä kyseinen luovutustoimi katsotaan lahjaksi. (Laki24, 2012h.)

Seuraavassa esimerkkinä Korkeimman hallinto-oikeuden tapaus, jossa on pohdittu perintöön ryhtymistä, ja ratkaisuna on syntynyt perintö- sekä lahjaverovelvollisuus:

KHO 3.2.2009/256: A oli äitinsä ainoa lakimääräinen perillinen. Äidin tekemän testamentin mukaan A sai omistusoikeuden kaikkeen omaisuuteen. Sen lisäksi testamentti sisälsi ainoastaan A:n avio-puolison avio-oikeutta koskevan määräyksen. Kun tällä avio-oikeutta koskevalla määräyksellä ei ollut sellaista vaikutusta A:n asemaan perillisenä, että A:n perintöverotuksessa voitaisiin katsoa vastaanottavan perinnön testamentinsaajana eikä suoraan lakimääräistä perimystä koskevien säännösten nojalla, niin, mikäli A pidätti hallinto-oikeuden asunto-osakkeeseen ja kiinteistöön, hänen oli katsottava ryhtyneen perintöön ja omistusoikeudesta luopuminen asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden ja kiinteistön osalta kahden lapsen hyväksi oli katsottava A:lta tulleiksi lahjoiksi lapsille.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös vuodelta 1973 osoittaa, että vaikka perintöä ei ole otettu vastaan, sen käytölle on asetettu ehtoja, jolloin perillisille on luopumisesta huolimatta syntynyt perintöverovelvollisuus:

KHO 11.4.1973/1519: Kolme sisarusta olivat määränneet yhteisessä testamentissaan, että jonkin heistä kuoltua hänen omaisuutensa lankesi kauemmin eläneille ja toisen näistä kuoltua viimeksi eläneelle. Kun kaikki kolme olivat kuolleet, oli omaisuus lankeava testamentissa mainitulle yhteisölle mm ehdoin, että yhteisö oli sitoutunut hoitamaan testamentintekijöitä, jos nämä eivät sairauden vuoksi muutoin tulleet toimeen. Yhden sisaruksen kuoltua kaksi jäljelle jäänyttä luopuivat perintöoikeudestaan em yhteisön hyväksi ehdoin, että yhteisö sitoutui huolehtimaan kaikkien sisarusten haudoista sekä pesän hallinnasta ja hoidosta aiheutuvista kustannuksista sekä hoitamaan eloon jääneitä sisarusia niin, etteivät nämä tulisi kärsimään puutetta tai jäisi ilman huolenpitoa. Jälkeen jääneiden sisarusten oli suoritettava perintövero kuolleen sisaruksen jättämästä omaisuudesta

Itse luopumistahdonilmaisu voi olla tehoton silloin, kun luopuja on alaikäinen tai vailla oikeustoimikelpoisuutta (Aarnio & Kangas 1999, 442).

5.3 Perinnöstä luopuminen perittävän kuoltua

Perinnöstä luopumisen perittävän kuoleman jälkeen on tapahduttava kirjallisella ilmoituksella. Perinnöstä voi luopua myös hyväksymällä perittävän tekemän testamentin, jossa perillinen jätetään perinnöttä. (Aarnio & Kangas 1999, 449.)

Tässä kappaleessa käsitellään mm. sitä, miten ja kenelle luopumistahdonilmaisu annetaan, mitä on passiivinen luopuminen, luopumisesta saatavaa vastiketta ja luopumista, kun luopujaperillinen on edunvalvonnan alaisena.

5.3.1 Aktiivinen ja passiivinen luopuminen

Perintökaaren (PK 1965/40, 16 luku, 1§, 2§, 3§) mukaan perillinen voi menettää oikeutensa perintöön, jos hän laiminlyö perinnön vastaanottamisen. Perinnöstä voi myös luopua passiivisesti jättämällä tahallaan ottamatta sitä vastaan, oli perimysasema lakisääteinen tai testamentin tuoma. Perillinen ei saa ryhtyä perintöön kappaleessa 5.1 Perintöön ryhtyminen käsiteltyjen tunnusmerkkien mukaisesti, voidakseen luopua siitä tehokkaasti perittävän kuoleman jälkeen. Passiivisuus tarkoittaa tässä yhteydessä perinnön vastaanottamisen laiminlyöntiä.

Perintö voi myös vanheta. Tästä lisää kappaleessa 7.2 Muut perinnöttömäksi jäämisen syyt.

5.3.2 Vastikkeellinen ja vastikkeeton luopuminen

Perittävän kuoltua perillinen voi luopua perinnöstään vastikkeetta. Perintö menee sille, joka olisi ollut oikeutettu perintöön silloin, kun luopuja olisi kuollut ennen perittävää. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että perillinen voi vetäytyä kuolinpesästä ilman seuraamuksia. Kun luopuja on tehokkaasti luopunut perinnöstään, ei hän voi vaatia sitä siltä taholta, jolle perintö on luopumisen johdosta mennyt. (Aarnio & Kangas 1999, 451.)

Luopujalle voidaan joissakin tapauksissa myös maksaa korvausta luopumisen yhteydessä. Korvauksen saatuaan luopuja ryhtyy perintöön, ja luopuminen ei ole niin sanotusti puhdas. Korvaus voi tulla kyseeseen niissä tapauksissa, jois-

sa rintaperillisluopuja arvioi väärin lakiosan suuruuden. Jos erehdyistä pidetään olennaisena, korvausta maksetaan lakiosan menetyksestä. (mt. 451.)

5.3.3 Luopumistahdonilmaisun antaminen

Perittävän eläessä perinnöstä luopumisen tahdonilmaisu annetaan perittävälle itselleen, mutta tilanne on toinen, kun perittävä on jo kuollut. Tällaisessa tapauksessa luopumistahdonilmaisun addressaatti voi olla yksittäinen kuolinpesän osakas, kaikki osakkaat yhdessä, pesänselvittäjä tai –jakaja, testamentin toimeenpanija tai sijaantuloperillinen, eli se, jonka hyväksi perinnöstä luovutaan. (Aarnio & Kangas 1999, 450.)

Perintökaaressa ei ole määritelty, kenelle tahdonilmaisu on annettava, joten mikä tahansa edellä mainituista tahoista tulee kysymykseen. Käytännössä luopuminen tapahtuu hyväksymällä vainajan jättämä testamentti, jolla perittävä testamenttaa jäämistönsä muulle tai muille tahoille kuin luopujalle. (mt., 450.)

KHO 8.11.1978/4882: Puolisot olivat tehneet keskinäisen omistusoikeustestamentin. Kun leski oli puolisonsa kuoleman jälkeen perunkirjoituspäivänä testamenttiin merkinnyt tyytyvänsä omistusoikeuden sijaan täyteen käyttö- ja hallinto-oikeuteen pesän omaisuuteen ja perilliset olivat tällöin hyväksyneet testamentin näin muutettuna, lesken katsottiin luopuneen testamentista siten, ettei hänelle voitu määrätä perintöveroa puolisonsa jälkeen.

5.3.4 Luopuminen ja edunvalvonta

Holhoustoimilain mukaan alaikäisen tai täysi-ikäiselle määrätty edunvalvoja ei voi luopua päämiehensä perinnöstä ilman holhousviranomaisen lupaa. (HolhTL 34§, 7. kohta.) Lupa tarvitaan myös siinä tapauksessa, kun luopuminen koskee vain perinnön tiettyä osaa tai arvomäärää.

Holhousviranomaisen on myönnettävä lupa, jos esimerkiksi laitoshoidossa olevalla perillisellä on riittävästi varoja laitoshoidon kulujen hoitamiseen. Alaikäisen perillisen puolesta voi luopumisen suorittaa, jos hänen oikeutensa parhaaseen kuviteltavissa olevaan huolenpitoon säilyy. (Aarnio & Kangas, 1999, 441–442, 450.)

Kun kyseessä on lakiosaperillinen, päämiehellä on olemassa lakioikeus, vaikka hän olisikin edunvalvonnan alainen. Tällöin edunvalvojan on esitettävä lakiosavaatimus päämiehen puolesta. Päämies voi menettää oikeutensa lakiosaan, jos edunvalvoja ei tee vaatimusta lainmukaisessa kuuden kuukauden määräajassa. (Maanmittauslaitos 2012.)

5.4 Perinnöstä luopuminen perittävän eläessä

Ennakkoluopumista kutsutaan negatiiviseksi perintösopimukseksi. Perintökaaren (PK 1965/40, 17 luku, 1§, 2§.) mukaan ennakkoluopuminen on pätevä siten, että perillinen hyväksyy perittävän eläessään tekemän testamentin (jolla perillinen sivuutetaan perinnönjaossa) tai muutoin kirjallisesti ilmoittaa perittävälle luopuvansa tämän jälkeen tulevasta perinnöstä. Aarnio ja Kangas (1999, 438) muistuttavat, että luopumisilmoituksen on noudatettava muotosäännöksiä ollakseen pätevä. Muotovaatimus edellyttää perillisen allekirjoittamaa asiakirjaa, joskin luopumisilmoitus voi sisältyä johonkin toiseenkin asiakirjaan.

Perinnöstä luopuminen on yksipuolinen oikeustoimi. Perittävän hyväksyntää luopumiselle ei tarvita, mutta hänen on oltava tietoinen perillisen luopumisaikeesta. (Aarnio & Kangas 1999, 439.)

5.4.1 Luopumisesta suoritettava korvaus

Lakiosaperillinen ei menetä lakiosaansa eikä kuolinpesän osakkuusasemaa ennakkoluopumisen myötä, ellei hän saa siitä kohtuullista vastiketta. Mikäli lakiosaperillinen haluaa luopua lakiosastaankin, hän on oikeutettu saamaan siitä vastikkeeksi kohtuullista korvausta. Tällaisen korvauksen on vastattava luopumishetken mukaan määritettyä lakiosan arvoa. Korvaus voidaan maksaa joko luopujalle itselleen, tai Aarnion ja Kankaan (1999, 441) mukaan myös muullekin henkilölle, mikäli luopujaperillisen puoliso tai jälkeläiset eivät ole lainsäädännön tai testamentin nojalla oikeutettuja lakiosaa vastaavaan omaisuuteen. (Laki24, 2012h.)

Korvauksen maksaa käytännössä usein perittävä, mutta sen voi suorittaa myös esimerkiksi yleistestamentin saaja. Kun lakiosaperillinen saa luopumisestaan

kohtuullisen korvauksen, hänelle ei tule osakkuusasemaa vainajan kuolinpesään. (Aarnio & Kangas 1999, 440–441.)

5.4.2 Osittainen ennakkoluopuminen

Pääsäännön mukaan perinnöstä ei voi tehokkaasti luopua vain osittain. Jos perillinen haluaa ottaa vastaan vain jonkin tietyn osan perinnöstä, häntä verotetaan kuitenkin koko perinnöstä. (Veronmaksajat 2012.) Lisäksi jos perillinen aikoo luovuttaa osan perinnöstä kolmannelle taholle, määrätään tälle vielä lahjavero.

Aarnion ja Kankaan teoksessa kuitenkin mainitaan, että perillisen on mahdollista olla vaatimatta itselleen tiettyä murto-osaa perinnöstä, esimerkiksi kiinteistöä. Esinekohtainen luopuminen ei vie rintaperillisen oikeutta lakiosaan. Tämä pätee vain siinä tapauksessa, että esineestä luopuminen merkitsisi lakiosasta luopumista. (mt, 444.)

Rintaperillinen voi kuitenkin aina luopua korvauksetta lakiosansa ylittävästä osuudesta ja säilyttää kuolinpesän osakkuutensa. (mt, 444.)

5.4.3 Ennakkoluopuminen ja sijaantuloperimys

Jos perillinen luopuu perinnöstä hyväksymällä vainajan jättämän testamentin, sijaantuloperimystä ei tarvitse miettiä. Kun luopuminen tehdään kirjallisella luopumisilmoituksella, tilanteesta voi tulla hieman ongelmallisempi. (Aarnio & Kangas 1999, 445.)

Jos luopuja rajoittaa luopumistahdonilmaisun koskemaan vain itseään, hän vetäytyy kuolinpesästä, ja perintö menee niille, keille se menisi, jos luopuja olisi kuollut ennen heitä. Luopuja voi kuitenkin ulottaa ennakkoluopumisen omiin lapsiinsakin. Jos luopuja ei ole lakiosaperillinen, hänellä ei ole lakiosasuojaa, jolloin hänen perillisensä eivät ole sen paremmassa perimysasemassa, kuin luopuja itse, eli he eivät voi vaatia perintöä itselleen. Mikäli luopumistahdonilmaisusta ei käy ilmi, mihin asti luopuminen on tarkoitettu ulotettavan, lähtökohdiana pidetään, että luopuminen koskee koko luopujan sukuhaaraa. (mt., 445–446.)

Mikäli luopuja on lakiosaperillinen, tulevat mahdollisiksi seuraavat tilanteet:

- 1) Tehokas luopuminen: luopuja saa täyden korvauksen luopumisestaan.
- 2) Osittain tehoton luopuminen: luopuja saa riittämättömän korvauksen luopumisesta **tai** ei korvausta ollenkaan.

Kun luopuminen on tehokas, luopuminen koskee koko sukuhaaraa, sillä korvauksen maksaminen tuo sukuhaaralle sille kuuluvan lakiosan, eivätkä jälkeläiset voi vaatia lakiosaa itselleen. Luopujasta ei myöskään tule kuolinpesän osakasta. (mt., 446.)

6 Perinnöstä luopumisen syitä

Perinnöstä luopumiseen voi olla useita syitä, paitsi taloudellisia, myös henkilökohtaisia. Velkaantuneen perillisen kannattaa luopua perinnöstä, jollei hän halua sen joutuvan velkojensa käsiin. Tässä luvussa käsitellään juuri perillisen velkojan asemaa perinnöstä luopumistilanteessa, sekä verotuksellisia asioita.

6.1 Perillisen velkojen asema

Mikäli perillisellä on velkoja, eikä hän halua perintönsä menevän velkojen maksuun, hän voi estää sen luopumalla perinnöstä. Näin ollen velkojan on epäedullista rakentaa luotonanto velallisen saaman perinnön varaan. Velallisen oikeutta perintöön tai testamenttiin ei saa ulosmitata, jos velallinen osoittaa, että hän on tehokkaasti luopunut perinnöstä ennen konkurssin alkamista tai konkurssin alettua viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun sai tietoonsa perittävän kuoleman. Tehokkaan luopumisen edellytyksenä on, ettei perillinen ole ottanut perintöä vastaan. (Aarnio & Kangas 1999, 454.)

Mikäli perittävä on jättänyt jälkeensä sellaisen testamentin, jolla hän sivuuttaa perillisen perinnönjaossa, ei perillisen velkojilla ole oikeutta moittia testamenttia. (PK 1965/40, 14 luku, 6§.)

6.2 Perintöverotukselliset järjestelyt

Merkittävä taloudellinen etu perinnöstä luopumisessa on veroetu. Kuten aiemmin on mainittu, luopujaperillinen ei ole perintöverovelvollinen, kun hän tehokkaasti luopuu saamastaan perinnöstä. Muutoin perinnöstä verotettaisiin perinnön suuruuden sekä veroluokkien mukaan. (Verohallinto 2011b.)

Ensimmäiseen perintöveroluokkaan kuuluvat vainajan puoliso sekä suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevat perilliset. Tämä tarkoittaa perittävän lapsia, lapsenlapsia, vanhempia, isovanhempia jne. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat myös perittävän aviopuolison suoraan alenevassa polvessa olevat perilliset, sekä perittävän kihlakumppani, joka saa kuolinpesästä omaisuutta tai sen käyttöoikeuden toimeentulonsa turvaamiseksi, kuten Perintökaaren 8 luvun 2§:ssä on säädetty. Perintöverotuksessa aviopuolisona katsotaan myös perittävän kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää henkilöä, joka on ollut perittävän kanssa avioliitossa tai jos heillä on tai on ollut yhteisiä lapsia. (Verohallinto 2011b.)

Toiseen perintöveroluokkaan kuuluvat muut kuin edellä mainitut sukulaiset, sekä perheen ulkopuoliset henkilöt. Tämän veroluokan verotus on ensimmäistä veroluokkaa hieman ankarampi. (Verohallinto 2011b.)

Seuraavassa 1.1.2012 alkaen voimassa olevat veroasteikot:

Taulukko 1. Perintöveroluokka I (Verohallinto 2011b.)

Perinnön arvo (euroa)	Vero alarajan kohdalla (euroa)	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000 – 40 000	100	7
40 000 – 60 000	1 500	10
60 000 – 200 000	3 500	13
200 000 –	21 700	16

Taulukko 2. Perintöveroluokka II (Verohallinto 2011b.)

Perinnön arvo (euroa)	Vero alarajan kohdalla (euroa)	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000 – 40 000	100	20
40 000 – 60 000	4 100	26
60 000 –	9 300	32

Huomionarvoista on, että I veroluokassa vainajan puoliso saa perintöverotuksessa nk. puoliso vähennyksen, jonka arvo on 60 000 euroa. Puolison perintöverovelvollisuus alkaa vasta tuon summan ylittävästä osasta. Vastaavasti suoraan alenevassa polvessa oleva alaikäinen perillinen saa 40 000 euron alaikäisyysvähennyksen. (Verohallinto 2011b.)

Veroetua syntyy siis siitä, kun perintö siirtyy sukupolven yli seuraavalle. Perintö saattaa tällöin myös jakautua useamman henkilön kesken, jolloin on mahdollista, että perintöveron suuruus pienenee. (Veronmaksajat 2012a.)

Jos perinnöstä luopumista ei katsota tehokkaaksi, tai luopujaperillinen luopuu perinnöstä jonkun muun, kuin rintaperillisensä hyväksi, perinnön saajalle määrätään vielä lahjavero 4 000 eurosta alkaen. (Veronmaksajat 2012b.)

Seuraavassa 1.1.2012 alkaen voimassa olevat lahjaverosteikot. Veroluokat ovat samat kuin perintöverotuksessa:

Taulukko 3. Lahjaveroluokka I (Verohallinto 2010.)

Lahjan arvo (euroa)	Vero alarajan kohdalla (euroa)	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000 – 17 000	100	7
17 000 – 50 000	1 010	10
50 000 – 200 000	4 310	13
200 000 –	23 810	16

Taulukko 4. Lahjaveroluokka II (Verohallinto 2010.)

Lahjan arvo (euroa)	Vero alarajan kohdalla (euroa)	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000 – 17 000	100	20
17 000 – 50 000	2 700	26
50 000 –	11 280	32

6.3 Perintö- ja lahjaverotus Ruotsissa

Vertailun vuoksi otan esille naapurimaamme Ruotsin perintö- ja lahjaverotusasiat. Ruotsissa perinnöstä luopumista tulkitaan verotuksellisesta näkökulmasta ankarammin kuin Suomessa. Esimerkiksi Ruotsissa perintöön ryhtymiseksi voidaan katsoa sopimus jakamattomassa kuolinpesässä elämisestä, tai aktiivinen osallistuminen pesänselvitykseen. (Laki24, 2012i.)

Tammikuusta 2005 lähtien Ruotsissa ei ole ollut lainkaan perintöverotusta. Ruotsissa asuvat ruotsalaisen perittävän perilliset eivät maksa perintöveroa lainkaan. Kansainväliset perimysasiat ovat asia erikseen. Jo tätä ennen naapurimaassamme oli luovuttu myös avo- ja aviopuolison perintöverotuksesta, sillä se oli lesken kannalta epäedullinen. (Lakimiesuutiset 2012.) Myös lahjaverotuksesta on luovuttu Ruotsissa samana vuonna. (Pohjalainen 2012).

7 Perinnöttömäksi jääminen

Perinnöttä voi jäädä myös vastoin omaa tahtoaan. Tässä kappaleessa käsitellään perinnöttömäksi tekemistä sekä muita tilanteita, joissa perillinen voi menettää oikeutensa perintöön. Kaikkiin tapauksiin liittyy olennaisesti se, että perillinen on tehnyt tai jättänyt tekemättä jotain, mikä on johtanut perinnön menettämiseen.

7.1 Perinnöttömäksi tekeminen

Perinnöttömäksi tekeminen tarkoittaa sitä, että rintaperillisen oikeus lakiosaan syrjäytetään testamentilla. Lain mukaan perinnöttömäksi voi tehdä rintaperilli-

sen, joka on tahallisella rikoksella syvästi loukannut perittävää tai tämän perimyspolvessa olevaa sukulaista, ottolasta tai ottolapsen lasta. Perinnöttömäksi tekemisen perusteena voi olla myös kunniaton tai epäsiiveellinen elämä. (PK 1965/40, 15 luku, 4§.)

Vähäinen rikos, esimerkiksi yksittäinen näpistys, ei täytä perinnöttömäksi jättämisen ehtoja, mikäli perinnöttömäksi jättämisen peruste on tahallinen rikos. Silloin rikoksesta täytyy olla tuomioistuimen päätös. Testamenttiin merkitään tällöin lakiosan sivuuttamisen syyksi syyllistyminen tahalliseen rikokseen. Sillä ei ole väliä, kuinka vanha perusteena oleva tuomio on. Kunniaton elämä taas on hieman häilyvä ehto, sillä se ei välttämättä sisällytä rikosta, jolloin sille on vaikea määritellä rajoja. (Rimmi 2012, 39.)

Perinnöttömäksi tekemisestä määrätään testamentilla. Perittävän on merkittävä testamenttiin määräyksen peruste. Sillä, joka vetoaa määräykseen, on velvollisuus näyttää toteen kyseinen peruste. Määräykseen vetoava taho tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, kenelle ylimenevä osa perinnöstä menee. Perintö jaetaan siten, kuin perinnöttömäksi tehty osapuoli olisi menehtynyt ennen perittävää. (Rimmi 2012, 38–39.)

7.2 Muut perinnöttömäksi jäämisen syyt

Silloin, kun perillinen on tahallisesti rikollisella teolla aiheuttanut perittävän tai hänen perillisansä tai testamentin saajan kuoleman, ei hän ole oikeutettu tältä jäävään perintöön. Sama pätee myös tällaisessa teossa avustaneeseen henkilöön. (PK 1965/40, 15 luku, 1§.)

Oikeus voi julistaa perillisen menettämänsä oikeutensa perintöön, jos tämä tahallisesti hävittää tai salaa perittävaltä jääneen testamentin. Myös tässä tapauksessa teossa avustanut henkilö voidaan tuomita menettämänsä oikeutensa perintöön. (PK 1965/40, 15 luku 2§.)

Perintö voi myös vanheta. Perintökaaren 16 luvun mukaan perillisen on saatettava perintöoikeutensa voimaan saadakseen perinnön. Tämä tarkoittaa siis perinnön vastaanottamista, taikka jos perinnön on vastaanottanut joku toinen taho,

vaatimuksen esittämistä tälle. Mikäli perintöä ei ole vielä jaettu, vaatimus tulee osoittaa kuolinpesän hoitajalle. Perillinen voi saattaa perintöoikeutensa voimaan kymmenen vuoden kuluessa perittävän kuolemasta, ja jos hän ei näin tee, hän menettää oikeutensa perintöön. Jos testamentin tuoma perintöoikeus alkaa muusta ajankohdasta kuin perittävän kuolemasta, lasketaan määräaika vasta oikeuden alkamisajankohdasta.

Perinnöstä vastaanottamisen määräaika voidaan myös lyhentää. Lyhentämistä haetaan käräjäoikeudelle toimitettavalla hakemuksella. Hakemuksen voi tehdä se henkilö, jolla on oikeus jäämistöön perillisen tai testamentinsaajan ohella taikka hänen jälkeensä. (Nettilaki 2012.)

Kun perillinen menettää oikeutensa perintöön perinnön vanhenemisen johdosta, menee perintö sille, joka olisi perintöasemassa siinä tapauksessa, että perillinen olisi kuollut ennen perittävää. (PK 1965/40, 16 luku, 3§.)

8 Yhteenveto ja pohdinta

Perinnöstä luopuminen tuo veroetua, kun se on tehty ”oikein”. Perinnöstä luopumiseen voi olla useita syitä, mutta lopputulos on se, että luopuja välttyy perintöverolta silloin, kun luopuminen on tehty ”oikein” eli tehokkaasti.

Opinnäytetyön tavoitteena oli ensiksi selvittää perimykseen liittyviä yleisiä käsitteitä ja toiseksi keskittyä juuri perinnöstä luopumiseen keskittyviin asioihin. Luopumista käsiteltiin erilaisista näkökulmista: luopujan omalta kannalta, hänen velkojien kannalta, sijaantuloperillisten kannalta sekä verotukselliselta kannalta. Työssä selvitettiin, miten luopuminen käytännössä tehdään ja mitä seurauksia sillä on. Lisäksi paneuduttiin niihin eroihin, joita esiintyy, kun luopuminen tapahtuu perittävän kuoleman jälkeen tai perittävän vielä eläessä. Toivomuksenani on, että perinnöstä luopumista harkitsevat, tai asiasta muuten kiinnostuneet, saavat lisätietoa asiasta työni kautta ja ideoita siitä, mistä kaikkialta voi etsiä asiaan liittyvää tietoa – esimerkiksi uusia oikeustapauksia tulee koko ajan lisää.

Perinnöstä luopuminen osoittautuikin opinnäytetyön kirjoittamisen aikana hieman liian suppeaksi aihealueeksi, joten jouduin hieman laajentamaan aihetta. Pidin kuitenkin koko ajan pitää mielessä, ettei pääpaino siirry pois perinnöstä luopumisesta. Työssä ei alkuperäisen suunnitelman mukaan pitänyt olla niin paljon perimyksen liittyvien muiden asioiden käsittelyä, mutta loppujen lopuksi olen tyytyväinen tulokseen. Sain mielestäni aikaan hyvän kokonaiskuvan perinnöstä luopumiseen liittyvistä asioista: sen eri vaiheista, toimenpiteistä ja tunnusmerkeistä, joita edellytetään tehokkaaseen luopumiseen, sekä luopumisen seurauksista. Käsittelin perinnöstä luopumisen asioita mahdollisimman monipuolisesti ja eri näkökulmista. Työssä onkin keskitytty luopujan näkökulmaan, mutta siinä käsitellään myös velkaantuneen perillisen velkojien asemaa, sijaan-tuloperillisten asemaa sekä edunvalvonnan alaisena olevan perillisen asemaa. Luopumiseen liittyvistä termeistä on onnistuneesti selitetty aktiivinen ja passiivinen luopuminen, vastikkeellinen luopuminen sekä tehokkaan luopumisen tunnusmerkit.

Tärkeimpinä perinnöstä luopumisesta oppimistani asioista mainittakoon luopumisilmoituksen tekeminen: kun perittävä elää, ilmoituksen voi tehdä hänelle itselleen, mutta perittävän jo kuoltua adressaattina voivat olla kuolinpesän muut osakkaat tai yksittäinenkin osakas tai esimerkiksi pesänjakaja. Oli mielenkiintoista huomata, että laki ei määrää tiukasti ketään tiettyä tahoa ilmoituksen vastaanottajaksi. Toinen tärkeä asia on luopumisen tehokkuus ja sen edellytykset. Perintöön ei siis saa millään tavalla ryhtyä, jotta luopuminen katsotaan verotuksellisesti tehokkaaksi. Myös se on huomionarvoista, että jos perillinen luopuu perinnöstä jonkun toisen hyväksi, perilliselle määrätään tällöin perintövero ja perinnön saajalle lisäksi lahjavero. Juuri verotus lienee yksi yleisimmistä syistä perinnöstä luopumiselle, joten tehokkaan luopumisen kanssa kannattaa siis olla tarkkana.

Mielestäni oli kiinnostavaa käsitellä luopumisasiaa paitsi luopujan itsensä, myös esimerkiksi hänen velkojensa kannalta – velkojathan eivät voi vaatia lakiosaa perinnöstä luopuneen rintaperillisen puolesta. Aihetta laajentaessani tutummaksi tulivat myös kuolinpesän hoitoon ja vainajan asianhoitoon liittyvät käytännön asiat, esimerkiksi perunkirjoituksen järjestäminen ja kuolinpesän osakkaiden

velvollisuudet. Nämä ovat sellaisia asioita, joita lähes jokainen joutuu varmasti kohtaamaan elämänsä aikana, joten minä itse sekä mahdolliset työni lukijat voimme käyttää näitä tietoja hyödyksi tulevaisuudessa.

Aiheen suppeuden lisäksi haasteena oli se, että aiheeseen liittyvä saatavillani oleva kirjallisuus ei ollut aivan tuoretta. Muut käyttämäni lähteet kuitenkin kompensoivat tätä, joten erilaisia lähteitä yhdistelemällä sain ajan tasalla olevaa tietoa käsiini. Korkeimman oikeuden ja Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksistä sain oivia käytännön esimerkkejä aiheeseen liittyvistä riita- ja ongelmatilanteista – kyselyjen ja haastattelujen tekeminen olisi ollut hieman sopimatonta aiheen henkilökohtaisuuden vuoksi.

Taulukot

Taulukko 1. Perintöveroluokka I, s. 26

Taulukko 2. Perintöveroluokka II, s. 27

Taulukko 3. Lahjaveroluokka I, s. 27

Taulukko 4. Lahjaveroluokka II, s. 28

Lähdeluettelo

Aarnio A. & Kangas U. 1994. Avioliitto, perintö ja testamentti. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus

Aarnio A. & Kangas U. 1999 Suomen jäämistöoikeus I. 4. uud. I. Helsinki: Kauppakaari, lakimiesliiton kustannus.

Asianajotoimisto Legistum Oy, 2012a. <http://testamentti.fi/lesken-asema.html> (Luettu 6.3.2012).

Asianajotoimisto Legistum Oy, 2012b. <http://www.perunkirjoitus.fi/lesken-oikeudet.html> (Luettu 6.3.2012).

Asianajotoimisto Legistum Oy, 2012c. <http://testamentti.fi/testamentti-ositus.html>. (Luettu 13.2.2012).

Asianajotoimisto Pertti Suonio, <http://www.suonio.com/perhe-%20ja%20perintooikeus.htm>. (Luettu 10.9.2012).

Finanssivalvonta, 2012. <http://www.fin-fsa.fi/fi/Finanssiasiakas/Asiointi/Kuolinpesa/Pages/Default.aspx> (Luettu 10.9.2012).

HolhTL 442/1999: Laki holhoustoimesta 1.4.1999
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990442> (Luettu 7.10.2012).

KKO 1987:55. Korkein oikeus.

KKO 1982-II.152: Korkein oikeus.

KKO 1944-II-114. Korkein oikeus.

KKO 1981-II-16. Korkein oikeus.

KHO 1948-II-173. Korkein hallinto-oikeus.

KHO 3.2.2009/256. Korkein hallinto-oikeus.

KHO 11.4.1973/1519. Korkein hallinto-oikeus.

KHO 8.11.1978/4882. Korkein hallinto-oikeus.

Laki24.fi –sivusto, 2012a. <http://www.laki24.fi/pepe-testamentti-jalkisaados.html> (Luettu 7.3.2012).

Laki24.fi-sivusto, 2012b. <http://www.laki24.fi/pepe-testamentti-todistajat.html> (Luettu 7.3.2012).

Laki24.fi – sivusto, 2012c. http://www.laki24.fi/pepe-testamentti-testamentti_keskinainen_testamentti.html (Luettu 7.3.2012).

Laki24.fi – sivusto, 2012d. <http://www.laki24.fi/pepe-testamentti-erityistestamenttilegaatti.html> (Luettu 7.3.2012).

Laki24.fi – sivusto, 2012e. <http://www.laki24.fi/pepe-testamentti-yleistestamentti.html> (Luettu 7.3.2012).

Laki24.fi –sivusto, 2012f. <http://www.laki24.fi/pepe-kuolinpesavelat-vainajavelka.html> (Luettu 27.10.2012.)

Laki24.fi – sivusto, 2012g. <http://www.laki24.fi/vero-perintovero-perintoonryhtyminen.html> (Luettu 13.3.2012).

Laki24.fi – sivusto, 2012h. <http://www.laki24.fi/pepe-perinnostaluopuminen-ennakkoluopuminen.html> (Luettu 13.3.2012).

Laki24.fi –sivusto, 2012i. <http://www.laki24.fi/pepe-perinnostaluopuminen-ruotsi.html> (Luettu 23.3.2012).

Lakimiesuutiset, Suomen lakimiesliitto, 2012.
<http://www.lakimiesuutiset.fi/artikkeli?artid=182> (Luettu 23.3.2012)

Lakiopas 2012. <http://www.lakiopas.com/lakitietoa/perunkirjoitus/> (Luettu 10.1.2013).

Lakitieto: Lakiasiaintoimisto Jyrki Jokinen, 2012.
<http://www.lakitieto.com/testamentti.html> (Luettu 23.7.2012).

Lakituki: Lakiasiaintoimisto Lakituki Oy, 2012.
<http://www.lakituki.fi/perinnonjako.htm> (Luettu 13.3.2012)

Maanmittauslaitos: Kirjat: Kirjaamismenettelyn käsikirja, 2012.
<http://www.maanmittauslaitos.fi/book/export/html/5557> (Luettu 7.10.2012).

Nettilaki, 2012. <http://www.nettilaki.com/a/perillisen-ja-testamentin-saajan-oikeuden-vanhentuminen>

Norri, M. 1994. Perintö ja testamentti. Helsinki: Kautelaari kustannus

Norri, M. 2009. Johdatus siviilioikeuteen. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus, Helsingin seudun kauppakamari ja Matti Norri.

Oikeuslaitos, 2012. Perunkirjoitus ja perinnönjako, päivitetty 27.9.2012.
<http://www.oikeus.fi/49993.htm> (Luettu 30.10.2012.)

Opuslex. Asianajotoimistojen verkosto, 2012.
<http://www.opuslex.fi/main.site?action=siteupdate/view&id=207> (Luettu 13.3.2012.)

PK 1965/40, Perintökaari 5.2.1965/40.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040> (Luettu 12.2.2012.)

Pohjalainen, Perintöverotus ruotsin malliin 24.5.2012.

<http://www.pohjalainen.fi/mielipide/yleis%C3%B6lt%C3%A4/perintoverotus-ruotsin-malliin-1.1199212> (Luettu 1.12.2012.)

Suomen lakiopas, 2012. <http://www.lakiopas.com/lakitietoa/perunkirjoitus/> (Luettu 13.3.2012.)

Rimmi, R., 2012. Sinulle en jätä euroakaan! Taloustaito, veronmaksajan talouslehti 01/2012, 38–40.

Verohallinto, 2010. Perintö- ja lahjaverotus: usein kysyttyjä kysymyksiä.

http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Perinto_ja_lahjaverotus_us_ein_kysyttya%2815124%29 (Luettu 23.7.2012.)

Verohallinto, 2010. Lahjan arvostaminen ja lahjaveron määrä, päivitetty 27.8.2010.

[https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahjan_saaminen_ja_antaminen/Lahjan_arvostaminen_ja_lahjaveron_maara\(9205\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Lahjan_saaminen_ja_antaminen/Lahjan_arvostaminen_ja_lahjaveron_maara(9205)) (Luettu 29.11.2012.)

Verohallinto, 2011a. Perunkirjoitus ja perukirja, päivitetty 28.3.2011.

[http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinnon_saaminen/Perunkirjoitus_ja_perukirja\(12851\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinnon_saaminen/Perunkirjoitus_ja_perukirja(12851)) (Luettu 27.10.2012.)

Verohallinto, 2011b. Perintöveron määrä, päivitetty 20.12.2011.

[http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinnon_saaminen/Perintoveron_maara\(9820\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinnon_saaminen/Perintoveron_maara(9820)) (Luettu 30.10.2012.)

Veronmaksajat: Veronmaksajain keskusliitto, 2012a.

<http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/omatveroasiat/v/?groupId=36d0c49c-0e6b-4d78-8f79-9df54476cbc2&announcementId=9bc86ec7-1aa4-438c-9166-a55199199328> (Luettu 24.11.2012.)

Veronmaksajat: Veronmaksajain keskusliitto, 2012b.

<http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/verotietopankki/vjv/verojuristi-vastaa/osittainen-luopuminen-perinnosta> (Luettu 23.3.2012.)